

Fitxa per la Foiospèdia / Arxiu de memòria popular

Nom/Cognom	Salvador Murgui Casinos
Data de naixement	Dilluns 6 d'abril de 1938
Títol	<i>Salvador Murgui i la banda de Foios</i>
Categories	Postguerra, música, treball
Data i lloc de l'entrevista	Dimarts 7 de juliol de 2020, a la Llar de la Música
Equip entrevistador	Etnograma (Laura Yustas, Nelo Vilar)
Enllaç	https://youtu.be/SoVkfSEzjGk
Extracte	https://youtu.be/FLrnDepYZc4

Vam anar a entrevistar a Salvador Murgui en el marc privilegiat de les aules de la Llar de la Música. Salvador no és només un del músics en actiu més veterans de la banda de Foios, amb sixty-cinc anys tocant el saxo tenor en la banda, vint-i-set d'ells a més a més com *ajustador*; la seua vida musical inclou una orquestra per fer ball als pobles, i dècades d'experiència tocant en falles i en mil festes i festetes més, en concerts, certàmens etc. D'aquells temps en què la banda anava als pobles veïns a peu o en bicicleta, als temps actuals, i als viatges a l'estranger que tant li han agradat. El seu relat de la banda és un autèntic luxe, però a més a més és un home a qui el somriure no se li'n va de la boca ni un moment, amb qui estem molt a gust i a qui li agraim sincerament la seua generositat i simpatia.

Per a més informació acudiu a la fabulosa pàgina web del [Centre Artístic Musical Santa Cecília de Foios](#), que val molt la pena.

Sinopsi

Salvador Murgui Casinos (1938) parla de la seua vida com a músic de la banda, de la compatibilitat amb el treball en plena postguerra, de la seua activitat en festes de Foios i voltants —a on inicialment es desplaçaven a peu o en bicicleta—, i de totes les circumstàncies de la banda durant sixty-cinc anys d'experiència, incloent l'evolució en la formació, repertori, desplaçaments, etc.

Transcripció

Bueno, lo primer mos té que dir com li diuen, clar.

Salvador Murgui Casinos. I sóc nascut en Casinos. I porte l'apellido Casinos.

L'any de naixement mos lo pot dir?

El 38. El 4... El [dilluns] 6 del 4 del 38.

Bueno, està molt bé, vosté.

Bueno, bé, bé... Encà pense arribar a tocar el any que ve. És que l'any que ve és el centenari. Però jo no! [risses].

D'ací vint anys parlarem!

Vosté va nèixer en Casinos, mos contava, i en algun moment se'n van vindre a viure a Foios.

Exacte.

I quan va ser això?

En l'any 55. Un huit de diciembre.

I per què?

Perquè la vida entonces estava... si d'ací se n'anaven a Alemània, a Suïssa i de tot, perquè... És que el que tenia faena cobrava molt poquet. Però i ací pues... passàrem ací, estiguí jo... treballí no arriba a dos anys en la construcció, lo primer que vaig trobar, tenia família ací ja, i después pues vaig entrar en la fàbrica de Berenguer, Agri, que està al costat de Nolla. I allí he treballat quoranta anys. Me vaig jubilar molt jove, un encert de ma vida. Tenia una filla assoles, que tamé fa molt.

I el tema de la música, com va arribar? Era algo de família o...?

No, no, no... M'auelo —dels dos auelos uno no el conegué— tocava el baix, però jo no l'he conegut tocar, eh? No, jo no l'he conegut tocar. I això de... érem tres o quatre amiguets, se posàrem i seguïrem. Después ells se quedaren allà i jo me'n vingué ací. Ací tenia dos cosins germans, xic i xica, i uno me presenta una nit, me presentà i hasta ara.

Vosté ja tocava l'instrument...

Sí, sí, sí, sí...

Sempre el mateix instrument...

Bueno, el saxo; en Casinos tocava el saxo alt i ací el tenor. Ací n'hi havien més de l'uno que de l'atre, que de ixe, pues ixe.

I ací hi havia prou bona banda?

Home, entonces no, entonces molt xicotet tot. Entonces vint-i-cinc a trenta músics i d'aquelles maneres.

Sí, perquè la gent era treballaora...

Uah!, als sis anys tot Cristo com podia, a lo que fóra. La vida era molt perra en aquells anys. El que tenia vivia molt bé, perquè aixina com hui tota l'horta i tot els camps per ahí estan alquilats, no treballa ningú perquè no val, entonces el menjar valia molts dinés. Al revés de ara. I aixina ha anat millorant tot, però bueno... Gràcies que ha millorat. Lo que passa és que ha vingut la pandèmia esta... [risses]. Esperem que no mos agarre el cuquet. Açò fa... des del dotze de març que no he xafat el Musical, jo. No l'he xafat.

Ara hauran començat de nou, no?, m'imagina, a ensaiar...

Ara ja van. Ara ja van però van mitat i mitat. Dimats la mitat, a l'atra... metal i maderes, pa estar amplets. Però bueno, van... van anant un poquet. Però no n'hi han festes, no se pot... No se pot fer res. Pa fer un concert tenen que tocar molt menos. Ha eixit en la tele de la 1... Sí, home, sí, no sé d'a on era, i clarets. Claro, els que poden. A una mala... **[5 min.]** Ací la banda està molt gran, n'hi ha més de cent...

Els anys 50, que la gent estaria avorrida de treballar, pa anar als ensaios i pa anar a tot la gent acudia o era...?

Jo estiguí nou anys [que] entrava en Gardy a les 5 del matí, eixia a les 2. Anava a casa —estava prop, que és ahí en Meliana—, dinava i a les tres anava a treballar a l'obra. Si era en estiu hasta allà a les sis ó les set, i si era en hivern pues a les cinc s'acabava... Aixina nou anys. Después ja s'acabà el turno i un atra vida, canvien la fàbrica i tamé millorí... En fi...

La gent acudia, als ensaios per exemple?

Ací en la Jutera feien tres turnos. Tres turnos, entraven a les cinc, de cinc a una. Pues el ensaio, ara en este temps per prompte que se mamprenga són quasi les onze, acaba uno de sopar i se'n va...

Igual acudien.

Ui, claro, acudien. Més el divendres que el dimats, però a muntó força de voluntat. I la gent, llevat de quatre, a tots mos faltava i... És que en casa no tenies temps.

Entonces se tocava supose que a...

Les que se toquen ara encara, igual.

...les provessons...

Ah, sí, tot això... això... És que... a partir del 55... d'ahí per avant, del 55 per avant no n'hi haven... en Tavernes Blanques no n'hi hava banda, Bonrepòs i Mirambell i això tampoc, Cases de Bàrcena tampoc, Meliana tampoc...

Meliana tampoc?

Tampoc Meliana. Albalat dels Sorells tampoc, Massalfassar tampoc, a la Pobla de Farnals tampoc, Massamagrell tampoc, Alfara del Patriarca tampoc... Entonces anàvem a fer les festes de... Les festes senyalaes com el Corpus o comunions, que són tot a l'hora, se partiem. I al millor era a la mateix hora: "ieh, pues feu-ho mitja hora més tard —en un atre poble—, perquè aixina anirem". Com no n'hi hava tenien que passar per ahí. En un poble... i en bicicleta o correquent, eh? No cotxe ni... el que tenia bicicleta...!

Ahí pagarien, guanyarien algo.

Sí, sí, sí... Això te lluïa un poquet. Un duret...

La fama és que els músics sempre han tocat barat al gasto i coses aixina.

Bueno, això no... Lo que passa és que com anaves en festes pues sempre te trauen el plateret, i mataves un poc la fam més. Ixos cosetes que una casa ixé dia fa de més, en tot el any no les tens. Era molt... Molt, molt, molt. Quan anàvem a Cúper, Roca, Cúper és de Foios però ells tenen comunitat tot junt, pa festes i tot. Allí se quedàvem a dinar. Anàvem un ratet a la platja [*indica que anaven a peu*] i quan s'acabava [*a peu de nou*] [risses]... pac ací, raere el canyot.

I anaven a peu hasta Cuíper o els portaven en autobús...

Autobusos de què? [*A peu*]. El que tenia bicicleta... Però en dos o tres o quatre anys la cosa millorà a muntó i ja anàvem tots en bicileteta ja i algun amotet... Mamprenqué molt prompte, perquè se n'anaren molts mils a l'estranger. I entonces és quan varen tamé... tamé el amic Franco pues tamé va fer el sueldo de trenta-sis a sixanta o sixanta-sis, crec que eren sixanta pessetes. Que fou... de trenta-sis a sixanta són... Millorà... moltes hores però bé, anàvem millorant. Els de darrere ells se sabrien, [**10 min.**] els nostres pares i auelos, ho tenien molt dur.

Después de guerra...

No, no, i antes tamé. Perquè és lo que díem: tot lo de menjar valia molts dinés. No veus que fàbriques de cotxes i tot això no existia, totes ixes coses? Era tot pa menjar, i les coses en el camp costaven molt de fer. Amb un haca pac allà i pac ací, pac allà i pac ací... No és com hui, que tot va... Les coses costaven molt, valien dinés i hi havia que pagar-ho. Però el que tenia finquetes i tot això, la taronja en aquell temps, en el any 60 que valia vint i vint-i-cinc... cent i cent-cinquanta pessetes una arroba, eren molts dinés. I pagaven tres o quatre duros de un jornal. Igual té que cava que... és molt. Però en fi, hem millorat en la vida... Bueno, mos hem fet vells massa apresca, però bueno... [risses].

De la banda traïen xarangles, feien murgues, o no, o la banda sempre anava...

No, no, igual anàvem set o huit que quinze, que vint-i-cinc, que quoranta... bueno, quoranta quan érem. Quoranta quan érem, però vint-i-cinc o trenta... segun les festes, si era la festa els majors o això pues estàvem tota la banda, però pa cosetes de comunions, batejos... Veus?, anàvem als batejos antes, tamé: cinc o sis músics; te pagaven un poquet i pegaves... [*gest de menjar*] [risses].

Sí, sí, omplies la panxa...

Lo que no podies menjar en casa, ixé dia... [risses].

A les falles de València anaven, o no?

Sí, sí, claro. Home, falles era colossal. Les falles entonces no era com ara. Entonces eren tres dies, anaves a les despertaes, feies la despertà, después esmorzaret, cada u amb el seu roglet ja particular en el casal o fora del casal... A un grupet el feren anar... perquè estiguérem tocant sis anys en el Mercat Central, i en Espartero - Ramón y Cajal hem estat vint-i-set o vint-i-huit anys... Sí, sí... Quan estàvem en el Mercat Central hi havien un grupet que ixos quan tocaven la diana ixos al mercat, a comprar-se... I después se n'anaven al baret i allí lo que havien portat s'ho acabaven. I jo he seguit vint-i-set anys el ajustaor de la banda, a partir del 64 ó 66, no me'n recorde. Vint-i-set anys. Pues la major part tots anaven... [*gest indicant que anaven curts de*

diners] un poc mosquejats. Pues jo agarrava dinés i la u: “ieh, jo... vint-i-cinc o trenta pessetes —vint durets, va, vint durets”. I después quan s’acabava tot apuntava, passàvem revista, cada u lo que d’això però tenint dinerets pa... Sí. A alguns li ho dius i fa... “xa, això... ixe cuento això...” [risses]. Pues aixina.

Bueno, lo que sí que viurien vostés són més festes que la majoria.

Buf, entonces anàvem a molts... no veus que tants pobles no tenien banda? Quan venien... i ara moltes festes no se fan: la festa de les xiques mateixa en el mes de mayo se feia una festa bona i... això ha desaparegut. Ara la solen fer en companyia de les festes patronals. Algú. Però tots no. Han desaparegut molts. Molts molts.

Lo que tindrien és molt bon ambient, m’imagine.

Sí, això era... anar a tocar era un ambient molt bo. Te cansaves, arreplegaves les perretes, eh? [risses]. Si tenies afició pues te... si uno és músic i no vol eixir a tocar pa què vol ser? **[15 min.]** Però és que entonces era molt [*gest de pocs diners*]. Ecurats amb lejía i tot [risses].

Hem vist que molt prompte van començar a guanyar certàmens i van tindre... era una banda bona.

Sí, en el any 60 ó 61. El primer any no picaren, però después en el 61 d’ahí per avant ja hem tingut sempre molt bona això. A Cullera tamé hem anat... hem anat quatre o cinc anys. I un atre any anàrem a Gandia; en Gandia era de matí i per la vesprà. Un passodoble de... hi hava dos passodobles, en Cullera tamé: un passodoble de matí i un passodoble per l’esprà. En Gandia. I igual guanyava uno que era el primer premi per l’esprà i un atre el premi de matí, cada u... En Cullera no, en Cullera ho feien per la vesprà i un premi si anaven tres o quatre o els que foren. Però, sí, moltes vegaes. Era un sacrifici: anar a fer més hores que Cascorro i después el certamen... [risses]. Igual que hui que tenen vint i pico d’anys i diu: claro, estan estudiant, no? Algú és més pàrvulo però la major part estan estudiant i tenen el seu... però bueno, bé, bé.

Ara tenen més formació que antes.

Home, claro, claro, claro!

Antes tindrien un mestre pal solfeo i...

Antes el que tocava els passodoblets i marxes de provessó i tot això bé ja, pues ixe ja... Hui això no... hui la major part van al conservatori, ací a Montcà, ací a Meliana o a València. Que no acaben, fan mig grau o... bueno, però si fan dos o tres anyets ja se nota, ja se nota un musiquet més bo. Conforme mosatros que a les 5 del matí a treballar...

Vosté amb els anys que porta serà un mestre...

Ui, mestre... [risses] Si saps molt d’ahí i no... això [*les mans*] cada vegà va menos.

Bueno, no mos diuen això, mos parlen molt bé de vosté.

Sí?...

I açò no ha fet més que créixer, no? La banda...

No, però són tots... Meliana crec que feu l’any passat vint-i-cinc anys. Mira si està anys arrere. I en aquells anys Meliana feia molt bones festes, feia quatre dies però eren dos comissions, cada comissió buscava una banda, no... la mateixa no podia anar. Encara que sí que s’ajuntaven... en

Meliana tenien costum de en dos anys fer quatre dies. Un dia fan la pujà de l'ermita de la Mare de Déu i l'atre l'atra, i entonces necessiten dos bandes pa el dia de la festa ixa, però solament ixe acte. Costums. Costums... Però en Massamagrel, un poble com Massamagrell, a tocar, te pegaven cada passó... mare meua! Les festeres... Ací en Foios n'hi ha que... hasta que luego ho vàrem liquidar ací n'hi hava un costum que eren suposem deu o dotze festeres; conforme les nombraven en la iglésia era pa arreplegar-les, pa dur-les a missa i tornar-les. Al millor vivia en la porta d'enfront i no eixia, anàvem allà i tornàvem perquè aquell era el tercer. Això és... Hasta que n'hi hagué un grupo que digué "això s'ha acabat, que això és un palisa". I s'acabà. Però ací tenien ixe costum, en atre puesto no. Ací tenien ixe costum. El mes d'agost, per ahí, me cague'n la mar... [20 min.]

Ser músic, a muntó de pateo, no? Bona cama...

Uff, sí... Però bueno, quan u té vint o vint-i-cinc anys, o trenta... saps? No en té huitanta... [risses].

L'instrument i l'uniforme els donava la banda, o és...

No. El instrument sí. A lo primer. El instrument sí. El uniforme... bueno, a mi me'n donaren uno de un atre que s'ho havia dixat i això pues me'n donaren uno perquè a l'any siguint els feren nous. U o dos anys, els feren nous i després ja mamprengueren a pagar-se'ls cada u. Feien una ajuda i pagàvem a poc a poc i... En la sastreria tamé. A mosatros per mediació del Mercat Central allí està este... Paños Mallent, allí al xaflan... estava! I el Bar Porches era de uno de Foios, i teníem molta [relació] i mos feren... mos va fer uniformes d'estiu i un atre i a poc a poc mos ho pagàvem i en fi... Coses d'aquell temps [risses]. Ara després ja van al Corte Inglés i ja cada u s'apanya. El instrument tamé. Però és que l'instrument hui són molt baratos. Ne hi han de bons, eh?, que valen molts dinés. Però un xiquet que ix a tocar i mamprén, en tres-cents euros té un instrument. I un poquet més bo a mi me costà mil set-cents. Un mig, ni una cosa ni l'atra, mil set-cents. El meu net pues ja eren tres mil... un saxo alt per ahí va. Tamé en hi han de sis mil, eh? [risses]. Perquè ell ja mamprengué a estudiar en sério, ell tragué plaça en el conservatori en València, tingué sort. Bueno, tingué sort perquè, claro, d'estudiar en Meliana o en Montcà a estudiar en València... En València és... El bitllet i au. Això és...

Molta història! [risses]

Molta història! Bueno, tenien uniforme d'hivern i uniforme d'estiu, no?

Sí, primer, però... s'ha acabat, era un... Primer mos dien de la Coca-cola. En el Musical està allí penjat... en som trenta o per ahí, i estrenàvem el uniforme ixe. Ahí està.

Com va ser incorporar dones? Incorporar xiques, no n'hi havien moltes entonces.

Pues perquè... pensament d'algú, i que en algun puesto ja s'havien adelantat, i a l'adelantar-se... Perquè estudiaven piano. Piano les dones l'han estudiat tota la vida. La gent de dinés, piano les dones. El professor que hem tingut ací molts anys, Miguel Rodrigo, pues festejant la nóvia era filla del famós [inintel·ligible] de Meliana dels sacs. Pues la gent de dinés tenia el piano en casa. I per això valien i pa lo atre no? Pues mamprengueren i ixes quatre són les primeres.

Ara supose que n'hi hauran...

Ui, ara més! Ara mos peguen a bofetaes. Ara mos guanyen. Además toquen, eh? La dona és molt activa, i además pa anar als ensaios... És activa. Sempre n'hi ha de tot, perquè la que se

casa... De les quatre ne queda una que és professional, Raquel Lacruz. Que tamé és un cas en Foios: són... set... em pareix que són set germans, xics i xiques, i dels set n'hi ha un trompeta en Canàries; un trompeta. N'hi ha una xica amb l'oboe en Sevilla, al conservatori. N'hi han dos ací que és la Raquel i toca el saxo i el cello, i és professora en Castelló. El germà, Carlos, tamé estava en Castelló, ara està ací en València. **[25 min.]** I un atre catèdric en l'escola, i un atre llauraor. Tots professionals. I no eren [*de diners*] res de d'això, i s'han ajudat la família, s'han ajudat...

Vosté mestres, en sixanta i pico d'anys n'haurà conegut a muntó.

Ací n'han hagut uns quants que han durat... Este Rodrigo estaria... no sé si estaria vint-i-cinc anys. Después han hagut uns... el últim que se n'ha anat, de Lliria, no sé si ha estat setze anys. Después n'han hi hagut atres que u estigué dos o tres, l'atre... però entre els dos o tres han estat ahí una... uns quants anys. N'hi hagué quatre o cinc anys que en canviaren tres o quatre, que venien de compromís. "Ai, pues jo aniré ahí i vos salvaré el compromís de tot açò", o lo atre, hasta que... Però bueno, bé.

Lo que han fet també és rodar bastant, han fet viatges a l'estranger...

Sí. Pues jo a uno no aní. El primer que anàrem va ser a Bèlgica, a Torhout [1994], ahí sí que aní. Va ser quan va nàixer el meu net i la dona estava de partera, i jo vaig partir pac allà [risses]. Estiguérem una setmaneta allí, i coneguérem tot això. Después anaren a Txeca [1998] i ja no vaig anar, perquè la dona no volia anar i ja... Però anàrem un atre que invitàrem a familiar i això i anàrem dos autobusos; anàrem a Àustria. Anàrem... setanta n'anàvem en avió a Ginebra i después allí a l'endemà de matí arribaren els autobusos, i ja en els autobusos anàrem... correu guérem hasta que arribàrem a Venècia, tota Àustria per baix i ja en autobusos a Foios. En Venècia havia estat però no havia estat de nit, mos vinguérem... estiguérem en la carretera un dissabte i no sé... de Itàlia, una vegà isquérem de Àustria, a Itàlia en una autovia que n'hi havien quatre o cinc carrils se parà i estiguérem allí tres hores. Una calor... I mos duia la policia botelles de aigua i tot això. Bueno, i arribàrem a Venècia de nit. De nit i mira, vingué bé, que no ho havíem vist de nit, en barca per l'aigua a sopar que teníem el puesto... Però bé. Ixe viatge fou... Ixe fou fenomenal. Amb la família. Molt bé, molt bé, molt bé. Ara ho tenen —jo no vaig— ho tenen pa anar a Escòcia, que no sé com quedaran, perquè tenen pagat pa l'avió i tenen... no sé com quedaran.

S'ha acabat.

Bueno, s'ha acabat... vosté està en forma.

Però de viatjar... Jo tots els anys... Per això de la família que parlàvem, tindre una xiqueta o no tindre'n [inintel·ligible], jo me vaig retirar als 57 anys. Va ser el pas més acertat en ma vida. 57 anys, me pagaren el que jo vaig dir i des d'entonces hasta fa quatre o cinc anys tots els anys feia uno de l'Imsero i uno amb els jubilats. Dos semanetes... I después ja en feia uno assoles però féiem el de San Valentín ja amb els jubilats. Tamé eren dos, el segon més curtet però... I ara s'ha acabat tot, amb la pandèmia s'ha acabat tot.

L'activitat majoritària de la banda continua sent les festes del poble, o...?

Sí, les festes se fan, i... lo que passa és que llogar tota la banda pues val molts dinés. Tots els anys la comissió que té un duret més **[30 min.]** pues pa la provessó pues a lo millor fica tota la banda. Però sí, això és: si no n'hi ha "xin xin"... Ara lo que n'hi ha molt tamé és tabal i dolçaina. Que ací n'ha hi hagut tota la vida, dos germans i duien una neteta... bueno, primer duien un

companyero amb el tabalet, i feien per ahí les marxés amb ella. I feien per ahí... però hui hi han escoles en tots els puestos. Hui estan a punta pala. En tots els puestos n'hi han escoles. Pues bueno, ixa abundància... Això jo no ho critique. Però lo que passa és que com adaprenen... bueno, a ixos els costa més els del tabalet adaprenen enseguida, pues ne tenen molts. I les activitats no... No és com açò, que el que vol ser professional pues tamé té la oportunitat de ser professional. I si té sort de col·locar-se pues viu d'això, i si no pues se llueix tamé de fer concerts i... Perquè els concerts per lo menos tres o quatre a l'any se'n fan.

Ací en Foios, tres o quatre?

Sí. Enguany n'hem fet dos, ne fan uno a festes que fa amb la orquesta, fan un conjunt de banda i orquesta... vàrios anys ja. Ho fan en la iglésia, pa tindre més... més cabuda. Perquè la iglésia és prou gran i amb cadiretes i això se fa... Perquè a l'estar en la orquesta i això, en el carrer el violí i tot això ja no és igual. Molt diferent. Però bé.

Antes mos contava vosté que antigament ensaiaven en el carrer en estiu.

Sí, ahí baix. Quan vinguérem ací ensaiàvem ahí, però clar, ací vinguérem ja...

Al principi d'estar vosté ací no tindrien una seda...

Sí, la sede està, està encara, lo que passa és que ara és un bar. Antes tamé era... Quan jo vaig vindre era bar i tenia un teatro. Tenia l'escenari i tot de un teatro: el teló... I allí se feien els concerts i feien algunes obres de teatret. Después quan feia molta calor eixiem al carrer. Al carrer és un tros de carrer que no n'hi ha trànsit. Estava molt bé. Poc de veïnat però algú sempre a l'horta matinava... I això encà està, lo que passa que l'escenari i tot això se llevà, i no hi havia piso dalt i feren piso. Però a treballar allí tot Cristo viviente, no n'hi havia un duro. Uno que estava de president era constructor i posava tot el... "Ieh, demà a fer açò", ells ho preparaven. "Demà tots allí a...".

Sí que és vocació això...

Això pues mira, esta és la història... Coses d'aquells temps, hui tot ho fan diferent i tot és a... No se pot fer com se feia antes.

Lo que haurà canviat molt és el repertori, m'imagine, no?

Home, no se toca igual, no se toca lo mateix. Hui se toquen obres que... i les que se tocaven entonces ara se toquen millor. N'hi ha gent amb un nivell molt alt, clar, i abundància... El que fa dos o tres anyets —o si en fa quatre o cinc millor— en el conservatori pues és un musiquet que ja... xic o xica. Jo he vist la evolució en tot, lo que passa és que ha segut en tot. La gent primer caminar, después en bicicleta, después en amoto... tot ha anat aixina. Uns se la compraven nova i uns li la compraven al mateix que la dixava. O un cotxe, com ara tamé ho fan. Ahí baix a la carretera a Montalt tots els que vulgues de segon mà [risses].